

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ ԼՈՌԻ ԽԱՐԶ ԴՍԵՂԻ ՀԱՄԱՅՆՔԱԴԵՏԱՐԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության Լոռու մարզի
Դսեղ համայնք, ☒ 1718, հրապարակ 1,
հեռ. (0253) 6-14-39, էլ. փոստ՝ dsegh.lori@mta.gov.am

N 0279-02/110
«15» դեկտեմբերի 2016թ.

ԼՈՌԻ ԽԱՐԶԴԵՏ
ՊԱՐՈՆ Ա. ՆԱԼԲԱՆԴՅԱՆԻՆ

Ձեզ ենք ներկայացնում Դսեղ համայնքի ավագանու 15.12.2016թ.-ի թիվ 37-41
ներառյալ որոշումները:

Առդիր *Կ* ֆայլ:

ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱԿԱՐ՝

Դ. Նալբանդյան

Գ. ՀՈՎՍԵԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԼՈՌԻ ՄԱՐԶ
ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻ

Հայաստանի Հանրապետության Լոռու մարզի
Դսեղ համայնք, ☒ 1718, հրապարակ 1,
հեռ. (0253) 6-14-39, էլ. փոստ՝ dsegh.lori@mta.gov.am

ՈՐՈՇՈՒՄ

«15» դեկտեմբերի 2016 թվականի N 37-Ն

ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ 2017-2021Թ.Թ. ՀՆԳԱՄՅԱ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ
ԾՐԱԳԻՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 2-րդ կետով,

ԱՎԱԳԱՆԻՆ ՈՐՈՇՈՒՄ Է

- Հաստատել Դսեղ համայնքի 2017-2021 թ.թ հնգամյա զարգացման ծրագիրը:
- Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում պաշտոնական հրապարակմանը հաջորդող 10-րդ օրը:

Ավագանու անդամներ	Կողմ (5)	Դեմ (0)	Ձեռնպահ (0)
Ա. Աղաջանյան			
Ն. Դալլաքյան			
Կ. Ղազարյան			
Ա. Մատոյան			
Ա. Քոչարյան			

Գ. ՀՈՎՍԵԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԼՈՌԻ ՄԱՐԶ
ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻ

Հայաստանի Հանրապետության Լոռու մարզի
Դսեղ համայնք, ☎ 1718, հրապարակ 1,
հեռ. (0253) 6-14-39, էլ. փոստ՝ dsegh.ori@mta.gov.am

ՈՐՈՇՈՒՄ

«15» դեկտեմբերի 2016 թվականի N 38

ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍԵՓԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՀԱՆԴԻՍԱՑՈՂ ԳՈՒՅՔԻ ԴՈՒՐՍ ԳՐՄԱՆ ԵՎ
ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍԵՓԱԿԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ ՀԱՆԴԻՍԱՑՈՂ ԳՈՒՅՔԻ ԳՈՒՔԱԳՐՄԱՆ ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ
ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ
հոդվածի 29-րդ կետով,

Համայնքի ավագանին որոշում է.

1. Հաստատել համայնքի սեփական միջոցներ հանդիսացող գույքի գույքագրման
արդյունքները համաձայն գույքագրման հանձնաժողովի կից ներկայացված ակտի:
2. Դուրս գրել Դսեղ համայնքի սեփական միջոցներ հանդիսացող գույքը, համաձայն
գույքագրման հանձնաժողովի կից ներկայացված ակտի:

Ավագանու անդամներ	Կողմ (5)	Դեմ (0)	Ձեռնպահ (0)
Ա. Աղաջանյան			
Ն. Դավթյան			
Կ. Ղազարյան			
Ա. Մատոյան			
Ա. Քոչարյան			

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱՎԱՐ՝

Գ. ՀՈԿՍԵԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԼՈՌԻ ՄԱՐԶ
ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻ

Հայաստանի Հանրապետության Լոռու մարզի
Դսեղ համայնք, ☒ 1718, հրապարակ 1,
հեռ. (0253) 6-14-39, էլ. փոստ՝ dsegh.lori@mta.gov.am

ՈՐՈՇՈՒՄ

«29» նոյեմբերի 2016 թվականի N 39-Ա

ՀՀ ԼՈՌԻ ՄԱՐԶԻ ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԴԵԿԱԿԱՐԻ ՎԱՐՋԱՏՐՈՒԹՅԱՆ ԶԱՓԸ,
ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԹՎԱՔԱՆԱԿԸ, ՀԱՍՏԻՔԱՑՈՒՑԱԿԸ ԵՎ
ՊԱՇՏՈՆԱՅԻՆ ԴՐՈՒՅՔԱԶԱՓԵՐԸ ՀԱՍՏԱՏԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» Հայաստանի
Հանրապետության օրենքի 16-րդ հոդվածի 8-րդ և 26-րդ կետով, «Իրավական ակտերի մասին»
Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 60-րդ և 72-րդ հոդվածներով, համայնքի ավագանին
ՈՐՈՇՈՒՄ Է

1. Հաստատել Դսեղ համայնքի ղեկավարի վարձատրության չափը, աշխատակազմի
աշխատակիցների թվաքանակը, հաստիքացուցակը և պաշտոնային դրույքաչափերը՝
համաձայն հավելվածի:

2. Ուժը կորցրած ճանաչել Դսեղ համայնքի ավագանու 2016 թվականի 23.11.2016թ.թիվ
30 որոշումը:

3. Սույն որոշումը ուժի մեջ է մտնում 2017 թվականի հունվարի 1-ից:

Ավագանու անդամներ	Կողմ (5)	Դեմ (0)	Ձեռնպահ (0)
Ա. Աղաջանյան			
Ն. Ղալլաբյան			
Կ. Ղազարյան			
Ա. Մատոյան			
Ա. Քոչարյան			

Գ. ՀՈՎՍԵԹՅԱՆ

ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԴԵԿԱԿԱՐԻ ԿԱՐՁԱՏՐՈՒԹՅԱՆ ՉԱՓԸ, ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ
ԱՇԽԱՏԱԿԻՑՆԵՐԻ ԹՎԱՔԱՆԱԿԸ, ՀԱՍՏԻՔԱՑՈՒՑԱԿԸ ԵՎ ՊԱՇՏՈՆԱՅԻՆ ԴՐՈՒՅՔԱՉԱՓԵՐԸ

1. Աշխատակիցների թվաքանակը՝ 15:
2. Աշխատակազմի հաստիքացուցակը և պաշտոնային դրույքաչափերը՝

Հ/Հ	ՀԱՍՏԻՔԻ ԱՆՎԱՆՈՒՄԸ	ՀԱՍՏԻՔԱՅԻՆ ՄԻԱԿՈՐԸ	ՊԱՇՏՈՆԱՅԻՆ ԴՐՈՒՅՔԱՉԱՓԸ /ՀՀ ԴՐԱՄ/
1	Համայնքի ղեկավար	1	210 000
2	Համայնքի ղեկավարի տեղակալ	1	168 000
3	Համայնքի ղեկավարի օգնական	1	110 000
4	Աշխատակազմի քարտուղար	1	150 000
5	Աշխատակազմի առաջատար մասնագետ-հաշվապահ	1	140 000
6	Աշխատակազմի առաջատար մասնագետ	1	140 000
7	Աշխատակազմի 1-ին կարգի մասնագետ	2	120 000
8	Աշխատակազմի 2-րդ կարգի մասնագետ	1	110 000
Տեխ.սպասարկման անձնակազմ			
9	Գործավար	1	105 000
10	Ջրագծերի փականագործ, վարպետ	0,5	90 000
11	Ջրագծերի փականագործ, վարպետ	0,5	90 000
12	Ջրագծի և ջրի ծորակների գծով հսկիչ	1	90 000
13	Վարորդ	1	90 000
14	Հավաքարար	1	90 000

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԴԵԿԱԿԱՐ

Դ. Օսկանյան

Գ. ՀՈԿԱՏԵԾՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԼՈՌԻ ՄԱՐԶ
ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻ

Հայաստանի Հանրապետության Լոռու մարզի
Դսեղ համայնք, ☒ 1718, հրապարակ 1,
հեռ. (0253) 6-14-39, էլ. փոստ՝ dsegh.lori@mta.gov.am

ՈՐՈՇՈՒՄ

«15» դեկտեմբերի 2016 թվականի N 40

ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆՈՒ 2016Թ. ՆՈՅԵՄԲԵՐԻ 23-Ի
ԹԻՎ 26 ՈՐՈՇՄԱՆ ՈՒԺԸ ԿՈՐՑՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Իրավական ակտերի մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքի 72-րդ հոդվածներով, համայնքի ավագանին

ՈՐՈՇՈՒՄ Է

1. Ուժը կորցրած ճանաչել Դսեղ համայնքի ավագանու 2016 թվականի 23.11.2016թ. «ՀՀ Լոռու մարզի Դսեղ նախադպրոցական ուսումնական հաստատության աշխատակիցների թվաքանակը, հաստիքացուցակը և պաշտոնային դրույքաչափերը հաստատելու մասին» թիվ 26 որոշումը:

Ավագանու անդամներ	Կողմ (5)	Դեմ (0)	Ձեռնպահ (0)
Ա. Աղաջանյան			
Ն. Դավլաթյան			
Կ. Ղազարյան			
Ա. Մատոյան			
Ա. Քոչարյան			

Գ. ՀՈՎՍԵԹՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ
ԼՈՒՈՒ ՄԱՐԶ
ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԱՎԱԳԱՆԻ

Հայաստանի Հանրապետության Լոռու մարզի
Դսեղ համայնք, ☒ 1718, հրապարակ 1,
հեռ. (0253)6-14-39, էլ. փոստ dsegh.lori@mta.gov.am

ՈՐՈՇՈՒՄ

«15» դեկտեմբերի 2016 թվականի N 41

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՍՈՑԻԱԼԱԴԵՄ ԱՆԱՊԱՀՈՎ ԸՆՏԱՆԻՔՆԵՐԻՆ

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՏԿԱՑՆԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ղեկավարվելով «Տեղական ինքնակառավարման մասին» ՀՀ օրենքի 16-րդ հոդվածի 5-րդ և 20-րդ կետերով, համայնքի ավագանու 2015 թվականի դեկտեմբերի 16-ի Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ Դսեղ համայնքի ղեկավարին վերապահված կամավոր լիազորությունների իրականացման և դրանց համար անհրաժեշտ ֆինանսական միջոցների հատկացման կարգը հաստատելու մասին» թիվ 50-Ա որոշմամբ, հիմք ընդունելով ստացված դիմումները և համայնքի գինժառայողների ընտանիքների սոցիալական պաշտպանվածության բարելավման, գինժառայությունից արձակվածների, պատերազմի վետերանների սոցիալական խնդիրների լուծման, հաշմանդամների, կերակրողին կորցրած ընտանիքների, սոցիալապես անապահով այլ խավերի սոցիալական պայմանների բարելավման վերաբերյալ դիմումները քննարկող հանձնաժողովի եզրակացությունները՝

ավագանին որոշում է

1. Բավարարել համայնքի բնակիչների դիմումները և համայնքի բյուջեից նրանց ընտանիքներին հատկացնել սոցիալական օգնություն՝ համաձայն կից հավելվածի:

2. Համայնքի ղեկավարին՝ ձեռնարկել անհրաժեշտ միջոցներ սույն որոշման կատարման ուղղությամբ և որոշումն ուժի մեջ մտնելուց հետո 10-օրյա ժամկետում բնակիչներին վճարել հատկացված գումարները:

3. Սույն որոշումն ուժի մեջ է մտնում ընդունմանը հաջորդող օրվանից:

Ավագանու անդամներ	Կողմ (5)	Դեմ (0)	Ձեռնպահ (0)
Ա. Աղաջանյան			
Ն. Դավլաթյան			
Կ. Ղազարյան			
Ա. Մատոյան			
Ա. Քոչարյան			

Ն. ՔՈՉԱՐՅԱՆ

Հավելված

Դսեղ համայնքի ավագանու

15 դեկտեմբերի 2016թ. թիվ 41

Օգնություն հատկացված քաղաքացու

Ցուցակ

1. Անտոնյան Լաուրա Վազգենի – 30 000 /երեսուն հազար/ դրամ

ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ԲԱՐՏՈՒՂԱՐ՝

Մուշեղ Ս. ԶԱՏԻՆՅԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅՈՒՆ

ԼՈՐՈՒ ՄԱՐԶ

ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ

ՀՆԳԱՄՅԱ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ

2017-2021 թթ.

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՂԵԿԱԿԱՐ

Գ. ՀՈՎՍԵԹՅԱՆ

Հաստատվել է Դսեղ գյուղական համայնքի
ավագանու 2016թվականի դեկտեմբերի 15-ի
թիվ 37-Ն որոշմամբ

ԴՍԵՂ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԴԵԿԱԿԱՐԻ ՈՒՂԵՐՁԸ

Հարգելի՛ համագյուղացիներ,

Ձեզ եմ ներկայացնում Դսեղ համայնքի 2017-2021թթ. հնգամյա զարգացման ծրագիրը: Հայցում եմ Ձեր աջակցությունը հնգամյա ծրագրով նախատեսված ծրագրերի իրականացման, համայնքի խնդիրների լուծման հարցում: Մեր նպատակն է կայուն զարգացման միջոցով բարելավել համայնքի բնակիչների սոցիալ-տնտեսական, մշակութային և հանգստի պայմանները: Դսեղը դարձնել գեղեցիկ, բարեկարգ, բնակիչների համար բավարար կենսապայմաններ ունեցող և զբոսաշրջիկների համար գրավիչ բնակավայր: Ըստ արժանվույն նախապատրաստվել Մեծն Լոռեցու 150-ամյակին, ներգրավվելով ոչ միայն տեղաբնակներին, այլև համայնքից դուրս բնակվող դսեղցիներին:

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագիրն իրենից ներկայացնում է համայնքի սոցիալ-տնտեսական վերլուծության, առկա ռեսուրսների գնահատման և հիմնախնդիրների բացահայտման արդյունքում նպատակային զարգացման տեսանկյունից ձեռնարկվելիք քայլերի շղթա՝ ուղղված համայնքի հիմնախնդիրների արդյունավետ լուծմանը, համայնքի բնակիչների սոցիալ-տնտեսական պայմանների բարելավմանը և համայնքի երկարաժամկետ նպատակների իրականացմանը:

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի հիմնական նպատակն է իրականացնել ՏԻՄ-ի առաքելությունը՝ բարձրացնել համայնքի բնակիչների կյանքի որակը, բարելավել նրանց կենսագործունեության միջավայրը:

2. Համայնքի իրավիճակի նկարագրություն

2.1. Համայնքի ընդհանուր նկարագրություն

Ամենայն հայոց բանաստեղծն այսպես է բնութագրել իր հայրենի գյուղը. «Դսեղը յուր անառիկ ու չքնաղ դիրքով նման է մի բնակերտ ամրոցի: Նրա փոքրիկ հարթավայրը շրջափակված ու ամրացված է հարավից՝ անտառապատ սարերով, իսկ մնացած երեք կողմերից՝ խոր ձորերով»:

Դսեղը գտնվում է ՀՀ Լոռու մարզում, Դեբեդ գետի աջափնյա սարահարթի վրա: Բնակավայրի հեռավորությունը Վանաձոր մարզկենտրոնից 30 կմ է, Երևանից՝ 150 կմ, միջպետական նշանակության Երևան-Թբիլիսի մայրուղու Վանաձոր-Ալավերդի հատվածից՝ 8 կմ, Երևան-Թբիլիսի երկաթուղու «Թումանյան» կայարանից՝ 10 կիլոմետր է: Գյուղը հյուսիսից սահմանակցում է Քարինջի, Թումանյանի և Ծաթերի համայնքային հողերին, արևելքից՝ Դսեղի անտառտնտեսության, իսկ արևմուտքից՝ Գուգարքի անտառտնտեսության հողերին: Համայնքի վարչական տարածքը գտնվում է ծովի մակերևույթից 829-2186 մ բարձրության վրա, որը և հանգեցրել է կլիմայական պայմանների ընդգծված տարբերության ներքին, միջին և վերին հատվածներում: Ըստ Օձունի օդերևութաբանական կայանի գրանցումների՝ առավելագույն և նվազագույն ջերմաստիճանները հունվարին կարող են լինել +18, -28, մայիսին՝ +32, -3, օգոստոսին +37, +3, հոկտեմբերին +31, -10 աստիճան: Դսեղի հանդի սահմանները հարավից սկսվում են զովասուն բարձր լեռներով, հյուսիսում վերջանում են անդնդախոր ձորերով: Դսեղն աչքի է ընկնում համեմատաբար մեղմ և խոնավ կլիմայով: Տարվա մեծ մասը գյուղը ենթարկվում է Միջերկրական և Սև ծովերի խոնավ օդային զանգվածների հոսքին, որոնք բերում են առատ տեղումներ: Տեղումների քանակը մեծ է մայիս-հունիս ամիսներին: Ամռանը և աշնան երկրորդ կեսին Դսեղում գերակշռում է ցածր խոնավությամբ տաք օդը: Դսեղը Հայաստանի հնագույն և հանրահայտ գյուղերից է: Գոյություն ունի Դսեղ անվան ստուգաբանության հետ կապված երկու տարբերակ. Դսեղ նշանակում է դուրս տեղ, այսինքն՝ բնակավայրից զատված, առանձնացված տեղ, բ/ ըստ ավանդագրույցի՝ ձորի գյուղերից տարբերելու համար սարահարթի գյուղը կոչել են Դրսի գեղ կամ Դսեղ: Գյուղն, ըստ գիտական հիմնավորումների, հիմնադրվել է դեռևս մ.թ.ա.: Գյուղի շրջակայքում կան քարանձավներ՝ Ղռնավոր էրը, Ծակ քարը և գյուղից Ձորագես իջնելու Մուտի աջ կողմի ցածր քարայրը, որոնք հնագույն ժամանակներում մարդիկ օգտագործել են որպես կացարան, իսկ հետագայում օգտագործվել են միայն անասունների համար: Դսեղ անունն առաջին անգամ հիշատակվում է 15-րդ դարի սկզբին: Հակոբ Գ Սսեցի կաթողիկոսը 1404-1411թթ. Դսեղը հիշատակում է սանահինի հարկատուների ցուցակում:

Գյուղը հարուստ է բազմապիսի հուշարձաններով՝ վանքային համալիրներ, եկեղեցիներ, մատուռներ, խաչքարեր, կոթողներ, կացարանների մնացորդներ, միջնադարյան գերեզմանոցներ և այլն: Գյուղի անցյալը սերտորեն կապվում է Մամիկոնյան նշանավոր տոհմի շինարարական և բարենորոգչական գործունեության հետ: Գյուղի տարածքում կան բազմաթիվ արժեքավոր խաչքարեր, մատուռներ,

Եկեղեցիներ: 19-րդ դարի II կեսի պեղումների և 1967-69թթ. գյուղի ներկայիս կենտրոնի կառուցապատման աշխատանքների ժամանակ հայտնաբերվել են ք. ա. X-IXդ.դ. և VIII-VI դդ. գերեզմաններ և բրոնզե դարի կենցաղային իրեր: Պահպանվել են նաև վաղ միջնադարին վերագրվող բաղնիքի խճանկար հատակը, բազիլիկ եկեղեցու (654թ.) ավերակները՝ ազգագրական թանգարանով, Մամիկոնյան իշխանների հիմնադրած և XIXդ. վերակառուցված Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցին, խաչքարերով և կոթողով գերեզմանատունը (VII-XIIIդ.դ.), խաչարձաններ (XIդ.): Գյուղի անմիջական հարևանությամբ են գտնվում Քառասունից Մանկանց (X-XIդ.դ.), և Մամիկոնյանների հիմնադրած Բարձրաքաշ Ս. Գրիգոր (XII-XIIIդ.դ.) վանքերը, Սիրուն խաչ խաչքարը (XIIIդ.): Գյուղում գտնվող գերեզմանատանը կան բազում այլ խաչքարեր, հուշակոթող և 7-րդ դարի մի փոքր բազիլիկ եկեղեցու ավերակները: Գյուղի տարածքում կա չորս մատուռ, որից կանգուն են մնացել Սբ. Սարգիս և Դդի գլխի Բալա Գիքորի կառուցած մատուռները:

Դսեղը մեծանուն հայ բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի (1869-1923) ծննդավայրն է, և նրա հայրենի տանը գործում է վերջինիս տուն-թանգարանը: Գյուղի կենտրոնում վեր է խոյանում բրոնզաձուլ արձանը (հեղինակ Դ. Չուբարյան): Գյուղի կենտրոնում Թումանյանի տուն թանգարանի հարևանությամբ գտնվում է գործող եկեղեցին: Սկզբնական շինությունից մնացած մասերը վերագրվում են VII դարին: Եկեղեցին մի քանի անգամ վերանորոգվել է, իսկ 20-րդ դարի սկզբին վերակառուցվել է: Գյուղի հարավ-արևելքում գտնվող Ծովաքար կոչվող սարի ստորոտում է գտնվում Ծովերե կոչվող գեղեցիկ լիճը: Խորհրդային շրջանում այն մտնում էր ոռոգման համակարգի մեջ:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Դսեղ համայնքն, ըստ ՀՀ 2016թ. հունվարի 1-ի վիճակագրական տվյալների, ունի 2306 բնակիչ: Բնակչության սոցիալական կազմը հետևյալն է՝

• կանայք	1195
• տղամարդիկ	1111
• թռչակառուներ	480
• փախստականներ	0
• միակողմանի ծնողագուրկ երեխաներ	18
• հայրենական պատերազմի մասնակիցներ	2
• հաշմանդամներ	57
• աշխատունակներ	1151
• աշխատանք ունեցողներ	249
• գործազուրկներ	801
• ընտանիքների (ծխերի) թիվը	731
• «Փարոս» համակարգում գրանցված ընտանիքներ	87
• զոհվածների ընտանիքներ	2
• անօրևան ընտանիքներ	0

2.2. Համայնքի սոցիալ տնտեսական իրավիճակը

ՏԵՂԱԿԱՆ ԻՆՔՆԱԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՄԱՐՄԻՆՆԵՐԸ

Համայնքի ընդհանուր բյուջեն կազմում է 51097700 ՀՀ դրամ, ընդհանուր եկամուտների մեջ համայնքի սեփական եկամուտների բաժինը կազմում է 13826600 ՀՀ դրամ: Դսեղ համայնքում տեղական ինքնակառավարումն իրականացնում են ընտրությունների արդյունքում ձևավորված տեղական իշխանությունները՝ համայնքի ղեկավարը և համայնքի ներկայացուցչական մարմինը՝ ավագանին իր 7 անդամներով: Դսեղ համայնքի ղեկավարի աշխատակազմում ընդգրկված են 15 հոգի:

Ավագանու անդամների կազմը

Անուն, Ազգանուն	Սեռը	Քանի՞ անգամ է ընտրվել
Աղաջանյան Արեն	արական	1 անգամ
Դալլաթյան Նիկալ	արական	3 անգամ
Խառատյան Փաշիկ	արական	4 անգամ
Մատոյան Արթուր	արական	1 անգամ
Վանյան Դավիթ	արական	1 անգամ
Ղազարյան Կարո	արական	3 անգամ
Քոչարյան Արամ	արական	1 անգամ

Համայնքի ղեկավարի աշխատակազմը և համայնքային ծառայողների ցանկը

Պաշտոն	Դրույքաչափ
Համայնքի ղեկավար	1 դրույք
Համայնքի ղեկավարի տեղակալ	1 դրույք
համայնքի ղեկավարի օգնական	1 դրույք
աշխատակազմի քարտուղար	1 դրույք
առաջատար մասնագետ	2 դրույք
1-ին կարգի մասնագետ	2 դրույք
2-րդ կարգի մասնագետ	1 դրույք
Գործավար	1 դրույք
վարորդ	1 դրույք
ջրագծի և ջրի ծորակների գծով հսկիչ	1 դրույք
ջրագծի փականագործ-վարպետ	1 դրույք
հավաքարար	1 դրույք

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Դսեղում խորհրդային շրջանում գործել է փայտամշակման կոմբինատ, որտեղ զբաղված է եղել գյուղի բնակչությունը՝ 200 կին և տղամարդ, և դրա շնորհիվ համայնքի բնակիչներից շատերը տիրապետում են կահույքագործի մասնագիտությանը: Ներկայումս կոմբինատը մասնակի է գործում, սակայն աշխատանքային փորձառությունը հնարավորություն է տվել ստեղծելու 15 փոքր փայտամշակման արտադրամասեր, որտեղ հիմնականում պատրաստում են աթոռներ, սեղաններ, խոհանոցային կահույք և այլն: Գյուղում արտադրված փայտե, լամինատե կահույքը վաճառվում է Հայաստանի հանրապետության տարբեր մարզերում, ինչպես նաև Լեռնային Ղարաբաղի հանրապետությունում: Համայնքում գործում են նաև 12 ինչպես նաև Լեռնային Ղարաբաղի հանրապետությունում: Համայնքում գործում են նաև 12 խանութ-կրպակներ, 1 հացի փուռ, 1 դեղատուն, «Դսեղի անտառտնտեսություն» ՊՈԱԿԸ-ը և

քարի վերամշակման 4 արտադրամաս, որտեղ Դսեղի լեռներից արդյունահանվող սև բազալտից, գրանիտից և տարբեր քարերից արտադրվում են երեսպատման սալիկներ, եզրաքարեր, գերեզմանաքարեր և այլն: Գյուղում գործում է նաև կապի բաժանմունք, «Դսեղի առողջության կենտրոն» ՓԲԸ, ՍԵՎԱՆԾ-1 հատ: Համայնքում գործում է «Դսեղի արոտագտագործողների միություն» սպառողական կոոպերատիվը:

ԲՆԱԿԵԼԻ ԵՎ ՈՉ ԲՆԱԿԵԼԻ ՏԱՐԱԾՔՆԵՐԻ ՄՊԱՍԱՐԿՈՒՄ

Անհատական բնակելի տներ 701

Բնակարանի կարիքավորներ 22

ՀՈՂՈԳՏԱԳՈՐԾՈՒՄ

1. Համայնքի վարչական տարածքը	- 7922 հա
2. Վարելահողեր	- 667 հա
3. Խոտհարքներ	- 749 հա
4. Արոտավայրեր	- 3115 հա
5. Ձորեր, թփուտներ, անտառ	- 2593 հա
6. Դաշտային ճանապարհներ	- 45 հա
7. Արտադրական մաս	- 35,5 հա
8. Հանրային շենք, հրապարակ, փողոց	- 39 հա
9. Տնամերձ հողեր	- 150 հա
10. Դպրոց	- 1,66 հա
11. Գերեզմանոց	- 4,2 հա
12. Գյուղամիջյան փողոցներ	- 135 հա
13. Այլ հողօգտագործողներ	- 6 հա
14. Սեփականաշնորհված հողեր	- 1136 հա
15. Սեկ հողաբաժնի չափը	- 1,09 հա

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Տեսակ	հա
Խոտհարքներ	749
Արոտավայրեր	3115
Վարելահողեր	667
Այլ հողատեսքեր	508
Ընդամենը՝	5039

Գյուղի տարածքում հողերն ունեն արտահայտված գոտիկանություն: Անմիջապես գյուղի տարածքում ընկած են լեռնատափաստանային սևահողերը, մեծ տարածքներ են զբաղեցնում բարեխառն-խոնավ անտառների հողերը: Դրանցից բարձր՝ զգալի տարածության վրա հանդիպում են մերձալպյան մարգագետնային դարչնագույն հողերը: Դսեղ գյուղին պատկանող տարածքում բուսականությունը բազմազան է, ընդամենը 20-25 կմ տարածության վրա ուղղագիծ գոտիականությամբ հերթագայում են բուսականության 5 տիպեր՝ լեռնատափաստանային, լեռնաանտառային, մերձալպյան և ալպյան:

Համայնքի բնակչությունն զբաղվում է անասնապահությամբ ու բուսաբուծությամբ: Հիմնականում զբաղվում են կարտոֆիլի, բանջարաբուստանային և կերային կուլտուրաների մշակությամբ: Սակայն գյուղատնտեսության համար Դսեղը ռիսկային գոտի է. բնակլիմայական պայմաններից և սոցիալ-տնտեսական իրավիճակից ելնելով համայնքի հողատարածքների մեծ մասը չի մշակվում. հողերը չեն ոռոգվում, տարվա ընթացքում տեղումներն անհամաչափ են: Ոռոգման ջուր չի մշակվում. հողերը չեն ոռոգվում, տարվա ընթացքում տեղումներն անհամաչափ են: Ոռոգման ջուր չունենալու պատճառով բնակիչների համար դժվարացել է գյուղատնտեսական մթերքների արտադրությամբ զբաղվելը: Գյուղատնտեսությանը մեծ վնաս են հասցնում կարկտահարումներն ու ցրտահարումները: Դսեղում հաճախակի է կարկուտ տեղում: Չնայած դրան, բնակիչները քիչ են զբաղվում գյուղատնտեսությամբ, քանի որ ցանքատարածքները մշակելու դժվարություններ ունեն պարարտանյութ և այլն: Բացի այդ, անհրաժեշտ քանակի հակակարկտակայաններ չկան, որոնք ցանքատարածքները կպաշտպանեն աղետալի կարկուտից: Բնակչության փոքրաթիվ մասը ցանքատարածքներն, կարտոֆիլ և այլ մշակաբույսեր է աճեցնում, սակայն այս արտադրությունը կախված է բնության քնահաճույքից: Բացի այդ, գյուղի մեքենատրակտորային շարժակազմը մաշված է և թարմացման կարիք ունի:

Անասնապահությամբ զբաղվում է համայնքի տնտեսությունների կեսից ավելին: Գյուղի հանդերն ու դաշտերը մինչև խոր աշուն ծածկված են փարթամ կանաչով, որը շատ նպաստավոր է անասնապահության համար: Համայնքում հաշվառված է 1143 խոշոր նպաստավոր է անասնապահության համար: Համայնքում հաշվառված է 1143 խոշոր եղջերավոր անասուն, 656 գլուխ խոզ, 840 ոչխար, 5 այծ, 491 մեղվափեթակ. 3674 թև թռչուն, և 115 հատ ձի: Անասնապահությամբ զբաղվողներն արտադրում են 1000 տոննա կաթ, 36 տոննա միս, 660000 ձու, 3500 կգ մեղր: Արտադրանքը սպառվում է համայնքում բնակիչների և զբոսաշրջիկների կողմից և արտահանվում համայնքից դուրս:

ԲՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՇՐՋԱԿԱ ԲՆԱԿԱՆ ՄԻՋԱԿԱՅՐԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Դսեղը Հայաստանի ամենագեղեցիկ անկյուններից է. Դսեղում տուրիզմի զարգացման համար առկա են բոլոր հնարավորությունները. գյուղի դիրքը, բնակլիմայական պայմանները և բնության հուշարձաններով հարուստ տեղանքը տուրիզմը զարգացնելու լիարժեք հնարավորություններ է ընձեռում: Գյուղը հարուստ է միջնադարյան հուշարձաններով, խաչքարերով ու վանքերով: Դսեղում մինչ օրս անխաթար վիճակում կանգուն է մի քառակող կոթող, որը թվագրվում է 5-րդ դարին: Դսեղի միջնադարյան հուշարձանների շարքը զարդարում են 13-րդ դարի խաչքարերը, որոնց գլուխգործոցը համարվում է Սիրուն խաչը: Խաչքարը 1969թ. ցուցադրվել է Փարիզի ցուցահանդեսում և արժանացել է 2-րդ մրցանակին: Դսեղում գտնվող տարբեր դարերի վանքերն ու եկեղեցիները, Մամիկոնյանների տոհմական գերեզմանոցը, առանձնահատուկ տեղ են զբաղեցնում միջնադարյան հուշարձանների շարքում, այն համարվում է Դսեղի հուշարձանների գլուխգործոցը: Համալիրն ըստ երևույթին երկար կյանք չի ունեցել, պատերի ամենահին արձանագրությունները վերաբերում են 13-րդ դարի կեսերին: Վանքը մեր ժամանակներն է հասել ամբողջովին ավերակ վիճակում: Անցյալի տեղեկագիրներից մեկն այն նմանեցրել է «կանաչ մահճում պառկած, ժպիտը դեմքին ջահել ու գեղեցիկ ննջեցյալի»: Վանքը մասնակիորեն նորոգվել է 1939թ.-ին, սակայն ամեն տարի մաքրվում է: Համալիրը բաղկացած է երկու եկեղեցուց, մատուռից, Մամիկոնյանների տոհմական գերեզմանոցից, ծիրանից և խաչքարերի մնացորդներից: Համալիրը տեսնելու նպատակով ամեն տարի Դսեղ են այցելում հազարավոր մարդիկ: Գյուղի տարածքում է գտնվում Բարձրաքաշ Սուրբ Գրիգոր վանքը, որը եղել է Մամիկոնյան իշխանների տոհմական տապանատունը: Իր բարձրարժեք քանդակներով ու հարդարանքի տարրերով հայտնի վանքն այսօր անխնամ և անբարեկարգ վիճակում է գտնվում: Անենուր սփռված են խաչքարերի ու տապանաքարերի բեկորներ, որոնք այդ վիճակում էլ, հիրավի, հիմնալի են ու գեղեցիկ: Դեպի վանք տանող ճանապարհին է գտնվում այն աղբյուրը, որից «Գիքոր» ֆիլմում ջուր են խմում Թումանյանի հայտնի պատմվածքի հերոսները՝ Համբոն ու Գիքորը: Այդ պատճառով էլ տեղացիներն աղբյուրն անվանել են Գիքորի աղբյուր:

Դսեղից 2,5 կմ հարավ-արևելք, անտառի մեջ է գտնվում գյուղի ամենատեսարժան վայրերից մեկը՝ մի գեղեցիկ լճակ, որին լոռեցիները «Ծովեր» անվանումն են տվել: «Ծովեր»-ի հարևանությամբ «Ծովեր» կոչվող հանգստի գոտում էկոտուրիզմի և արկածային տուրիզմի զարգացման համար ստեղծվել են ենթակառուցվածքներ՝ զբոսաշրջիկներին կտրամադրվեն քնապարկեր, հեծանիվներ, նավակներ և այլ անհրաժեշտ պարագաներ: Հանգստյան գոտու ստեղծումը էկոտուրիզմի զարգացման միջոցով կարող է ծառայել որպես այլընտրանքային եկամտի աղբյուր բնակիչների և համայնքի համար նվազեցնել անտառահատման գործընթացը: Ագրոտուրիզմը զարգացնելու նպատակով գյուղում բացվել են վեց զբոսաշրջային հյուրատներ, տեղադրվել են տեղեկատվական վահանակներ: Այդ հեքիաթային խորհրդավոր լիճն ամեն տարի իր շուրջն է հավաքում հազարավոր զբոսաշրջիկների: Լիճը սնվում է իր տակից բխող աղբյուրներից, ջրի պակասը լրացվում է նաև տեղումների հաշվին:

Դսեղը հարուստ է նաև անտառներով, բնակիչների համար կենսական նշանակություն ունեն կաղնու և հաճարենու անտառները: Անտառներին կից մարգագետիններում և շրջակա տարածքներում հանդիպում են 5 տասնյակից ավելի դեղաբույսեր: Չկներից հանդիպում են կարմրախայտ, կողակ, արևելյան արագաշարժ, քուռի երկածուկ, բեղլու, արծաթափայլ կարաս, ծածան, խեցգետին և այլն: Էկոտուրիզմի սիրահարների համար նոր ծառայություններ

մատուցելու հնարավորություններ կան, ինչպես օրինակ, ձիերով անտառում ու լճի շրջակայքում զբոսանք կազմակերպելը: Գյուղում ծիսապահությունն ընդունված է և բնակիչներից շատերն ունեն ձիեր, նույնիսկ ֆերմերային տնտեսություն կա:

ՏՐԱՆՍՊՈՐՏ, ՃԱՆԱՊԱՐՀԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Գործում է Դսեղ-Վանաձոր-Դսեղ ավտոբուսային կապը: Տարվա տաք եղանակներին Դսեղ-Երևան և հակառակ ուղղությամբ միկրոավտոբուսային երթուղու անհրաժեշտությունը մեծ է: Համայնքը մարզկենտրոնի և Ալավերդի քաղաքի հետ կապված է ասֆալտապատ, բարեկարգ ճանապարհով: Ներհամայնքային ճանապարհների անընդհատ վերանորոգման խնդիր կա, քանի որ համայնքում խմելու ջրագծի ներքին ցանցի վերակառուցման աշխատաքները դեռ չեն ավարտված:

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ

Դպրոցի նոր մասնաշենքը կառուցվել է 1972թ.-ին և նախատեսված էր 660 աշակերտի համար: Այն հիմնանորոգվել է 2011թ.-ին: Գործում է դպրոցի մասնաշենքերից մեկը: Վերանորոգման կարիք ունի դպրոցի մարզադահլիճը: Ուսուցչական կազմը համալրված է տեղի որակյալ կադրերով, դպրոցը հայտնի է իր որակյալ կրթությամբ:

Կրթական օջախներ	Քանակը	Սովորողների թիվը	Աշխատողների թիվը
Միջնակարգ, հանրակրթական դպրոց	1	210	42

Տվյալներ նախադպրոցական կազմակերպությունների մասին.

Նախադպրոցական տարիքի երեխաներ՝ 98: Մանկապարտեզի շենքը 2014թ. հիմնանորոգվել է Քաունթերփարթ ինթերնեշնլի դրամաշնորհային ծրագրով և Դսեղ համայնքի ներդրումով:

Կազմակերպության անվանումը	Ստեղծման տարին	Երեխաների թիվը	Աշխատողների թիվը
Դսեղի ՆՈՒՀ	1969թ.	30	6

ՄՇԱԿՈՒՅԹ

Թանգարան

1939թ. կառավարության որոշմամբ Հովհ. Թումանյանի հայրական տունը դարձել է տուն-թանգարան: Թանգարանի ցուցանմուշներն օգնում են այցելուին՝ ծանոթանալու XIX դարի հայ գյուղի կենցաղին, սովորություններին, Թումանյանի կյանքին ու գործին (Թումանյան գրողը, Թումանյան հասարակական գործիչը, Թումանյան հրապարակախոսը, քաղաքացին): Տարեկան մոտ 10 հազար այցելու է գալիս թանգարան: Այստեղ կազմակերպվում են հետաքրքիր, բազմամարդ միջոցառումներ: Թանգարանի ցուցանմուշները տարեցտարի հարստանում են Թումանյան ընտանիքի նվիրաբերած նոր մասունքներով: Թանգարանի բակում Թումանյանի կիսանդրին է՝ Այծեմնիկ Ուրարտուի հեղինակությամբ: Մեծ բանաստեղծի հայրական տան բակում՝ Ռոմեն Զուլհալյանի նախագծած մատուռում հանգչում է Ամենայն հայոց բանաստեղծի սիրտը, որը մինչև Թումանյանի 125-ամյակը պահվում էր Երևանի բժշկական ինստիտուտում: Ամեն տարի Թումանյանի ժառանգները թանգարանին են նվիրում Թումանյանի իրերից:

Մշակույթի տուն

Դսեղի մշակույթի տան շենքը կառուցվել է 1969թ. Հովհ. Թումանյանի 100-ամյա հոբելյանի առիթով: 2009թ. հիմնանորոգվել է շենքը, ապահովվել ջեռուցման համակարգով, դահլիճը կահավորվել է աթոռներով: Շուրջ 10 տարի է, ինչ Դսեղի մշակույթի տանը գործում է ազգագրական պարային համույթ, որն իր ելույթներով հանդես է գալիս ոչ միայն գյուղի մշակութային միջոցառումների ժամանակ, այլ նաև գյուղից դուրս: Խումբը ապահովված է պարային տարազներով, որոնք ձեռք են բերվել «Քաունթերփաթ ինթերնեշնլ» կազմակերպության դրամաշնորհային ծրագրի միջոցով և Դսեղի համայնքապետարանի ներդրումով: Նմանօրինակ ծրագրերով մշակույթի տունը համալրվել է ձայնային տեխնիկայով, ստեղծվել է մեծահասակների զբաղվածության կենտրոն: Մշակույթի տանը գործում է նաև երիտասարդական նախաձեռնությունների ակումբը, երգի խմբակ: Համայնքում անց են կացվում հիշատակի օրերին նվիրված երթեր ու մոմավառություններ:

Դսեղում ամեն տարի հոկտեմբեր ամսին կազմակերպվում են թումանյանական օրեր: Այդ օրերին միջոցառումներին մասնակցելու նպատակով Դսեղ են ժամանում Մեծ բանաստեղծի սերունդները, հյուրեր տարբեր երկրներից, Հայաստանի քաղաքներից ու գյուղերից և հանրապետության ղեկավարությունը: Սկսած 2006թ.-ից ի թիվս բազմաթիվ միջոցառումների, Դսեղում անց է կացվում տիկնիկային թատրոնների միջազգային ամենամյա փառատոն՝ «Թումանյանական հեքիաթի օր» թեմայով: Այդ օրերին արտերկրից ժամանած հյուրերն ու հայ դերասանները հյուրընկալվում են դսեղցիների տներում՝ վայելելով տանտերերի ջերմ վերաբերմունքը: Համայնքում գործում է թատերական խմբակ:

Գրադարաններ

Մշակույթի տան շենքում է գտնվում գյուղի գրադարանը, որն ունի 11000 կտոր գիրք և գրականություն: Գրադարան ունի նաև գյուղի միջնակարգ դպրոցը:

Զբոսայգիներ

Գյուղի կենտրոնական հրապարակում կա հանգստի պայմաններով հագեցած մանկական խաղահրապարակ: Անհրաժեշտություն կա այստեղ իրականացնել բարեկարգման և կանաչապատման աշխատանքներ:

ՄՊՈՐՏ

Գյուղում գործում է ազատ ոճի ըմբշամարտի խմբակ, պարապմունքներն անցկացվում են դպրոցի մարզադահլիճում, որն ունի վերանորոգման խնդիր: Ազատ ոճի ըմբշամարտը համարվում է գյուղում ամենամասսայական մարզաձևը, ունի տասնամյակների պատմություն: Այս մարզաձևով այժմ պարապում են արդեն երրորդ սերնդի ներկայացուցիչները: Խմբի մարզիկները մասնակցում են մարզային, հանրապետական մրցումներին և հաճախակի նվաճում մրցանակային տեղեր: Դսեղյանների նախընտրած մարզաձևերից է շախմատը: Ամեն տարի Հանրապետության տոնի օրը մշակույթի տան շախմատի սենյակում անց է կացվում շախմատի բաց մրցաշար:

Դսեղում գործում է «Դսեղի առողջության կենտրոն» ՓԲԸ: Այստեղ աշխատում են 15 աշխատակիցներ, կենտրոնն սպասարկում է Դսեղ, Աթան, Մարց, Քարինջ, Լորուտ, Ահնիձոր, Չկալով համայնքներին: Կենտրոնը Հայաստանի Մանուկների Հիմնադրամի աջակցությամբ համարվել է բժշկական սարքավորումներով:

Ընտանեկան նպաստների համակարգում գրանցված են 87 ընտանիք:

2.3. Համայնքում իրականացվող ծրագրերը

1. Ֆրանսիայի ՊԱԿԱ մարզի և Լոռու մարզի համագործակցության արդյունքում Ալավերդի քաղաքում ստեղծված «Թունանյանական աշխարհ» զբոսաշրջային կենտրոնը սպասարկում է Թունանյանի տարածաշրջանի յոթ համայնքներին, այդ թվում Դսեղին, նպաստելով ագրոտուրիզմի զարգացմանը համայնքում:
2. Հայաստանի Մանուկների Հիմնադրամի ֆինանսավորմամբ համայնքի դպրոցում ստեղծվել են խմբակերձեռագործության, թատերական, մասնագիտական կողմնորոշում և այլն: Հիմնադրամի աջակցությամբ համայնքում տեղի են ունենում միջոցառումներ, կազմակերպվում են ամառային ճամբարներ:
3. Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ԾԻԳ-ի և համայնքի ներդրումով իրականացվող խմելու ջրի 28կմ ներքին և 23կմ արտաքին ցանցի և Ծովեր լիճը թափվող ինքնահոս 9,5կմ ցանցի վերանորոգման աշխատանքները ընթացքի մեջ են:
4. 2015թ. Նոյեմբերի 12-ին համայնքում բացվեց Դսեղի այցելուների կենտրոնը: Կենտրոնի նպատակն է էկո-կրթության, ռեսուրսների կայուն օգտագործման և էկոտուրիզմի միջոցով ապահովել մարդու կապը բնության հետ: Մի կողմից

կենտրոնը կժառանգի որպես մի վայր, որտեղ երեխաները և աշակերտները կարող են ստանալ էկո-կրթություն և շփվել բնության հետ, մյուս կողմից այն նպատակ ունի խթանելու բնապահպանական գործունեությունը, դրանով իսկ աջակցելով շրջանի բուսական և կենդանական աշխարհի պահպանմանը: Բացի այդ, այն ապահովելու է զբոսաշրջիկներին տարածքի տեսարժան վայրերի, ամենամյա միջոցառումների և հասանելի հյուրատների մասին համապարփակ տեղեկատվությամբ: Այն առաջարկելու է զանազան տուր-ծառայություններ՝ նպաստելով էկո-տուրիզմի զարգացմանը և այդպիսով իսկ աջակցելու է Դսեղ համայնքի սոցիալ-տնտեսական բարօրությանը:

5. ԱՄՆ միջազգային գործակալության աջակցությամբ Հեյֆեր Ինթերնեշնլի ծրագրով 2015թ Դսեղ համայնքում ստեղծվել են 4 հյուրատներ: Հյուրատները համագործակցում են «Թումանյանական աշխարհ» զբոսաշրջային կենտրոնի հետ:

ԾՐԱԳԻՐ 1

ԳԵՐԵՋՄԱՆԱՏԱՆ ՑԱՆԿԱՊԱՏԻ ԿԱՌՈՒՑՈՒՄ

Նկարագիրը – Համայնքն ունի գերեզմանատուն 2 կմ երկարությամբ եզրագծով, որը ցանկապատված չէ: Այդ իսկ պատճառով անհնար է դարձել ապահովվել գերեզմանատան պատշաճ պահպանությունը:

Նպատակը – Այս ծրագրի իրականացումը կնպաստի գերեզմանատան պահպանությանը:

խնդիրը –

- Համագործակցել «Վարձատրվող հասարակական աշխատանքներ» ծրագրի հետ
- Կազմել նախագծա-նախահաշվային փաթեթ
- Կատարել աշխատանքները

Անհրաժեշտ է մոտ 5 մլն. դրամ: Համայնքի 2018թ-ի բյուջեով նախատեսել 2 մլն. դրամ: Մնացած 3 մլն. դրամը նախատեսվում է ձեռք բերել բարեգործական կամ միջազգային կազմակերպություններից, «Վարձատրվող հասարակական աշխատանքներ» ծրագրից:

արդյունքները –

- Համայնքի գերեզմանատան պահպանություն
- շահառու կարող է համարվել ողջ համայնքը:

ԾՐԱԳԻՐ 2

ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱՅՈՒՄ

Նկարագիրը – Լոռու մարզի Դսեղ համայնքում գյուղատնտեսությունը զարգացած չէ, վարելահողերը չմշակվելու պատճառով վեր են ածվել խոտհարքների, իսկ արոտավայրերը հեռագնա են: Գյուղատնտեսությունը և անասնապահությունը համայնքում համարվում է քիչ եկամտաբեր: Այսօր ֆերմերները կաթի իրացման լուրջ խնդիր ունեն:

Ուսումնասիրություն – Նախատեսվում է համայնքում ստեղծել կաթնամթերքի վերամշակման կետ և ձեռք բերել գյուղ. տեխնիկա՝ նպաստելով համայնքի անասնապահության և հողագործության զարգացմանը:

Խնդիրը – Ծրագրը նախատեսվում է իրականացնել Հեյֆեր Ինթերնեշնլի և Գյուղական տարածքների տնտեսական զարգացման ԾԻԳ-ի միջոցների հաշվին:

արդյունքները – Ծրագիրն իրականացնելուց հետո համայնքում կզարգանա գյուղատնտեսությունը, որը կնպաստի նաև աշխատատեղերի ստեղծմանը, բնակիչների սոցիալ-տնտեսական վիճակի բարելավմանը:

ԾՐԱԳԻՐ 3

ՄԱՐԶԱՍՐԱՀԻ ՎԵՐԱՆՈՐՈՊՈՒՄ

Նկարագիրը – Դսեղ համայնքի մարզասրահը գտնվում է համայնքի միջնակարգ դպրոցում: Այն ունի հիմնանորոգման խնդիր: Դահլիճում գործում է ազատ ոճի ըմբշամարտի խումբը, որտեղ մարզվում են թվով 30-35 սաներ:

Ուսումնասիրություն –

- ստեղծել պարապմունքներն անցկացնելու համար նորմալ պայմաններ
- հնարավորությունների սահմաններում ստեղծել այլ սպորտաձևերի խմբեր
- աջակցել համայնքի պատանիների և երեխաների առողջ ապրելակերպին

• նպաստել երիտասարդների ակտիվ ժամանցի կազմակերպմանը

խնդիրը –

- կազմել վերանորոգման նախագիծ նախահաշիվ
- դիմել հիմնադրամների ու միջազգային կազմակերպությունների՝ ֆինանսավորելու համար, ծրագիրն իրականացնելու համար կպահանջվի 3-4 մլն. դրամ:

արդյունքները –

- համայնքում կզարգանա սպորտը, կբացվեն նոր սպորտաձևերի խմբեր
- Կզարգանա երեխաների առողջ ապրելակերպը

ԾՐԱԳԻՐ 4

ՆԵՐՀԱՄԱՅՆՔԱՅԻՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՆԵՐԻ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒՄ

Նկարագիրը – Ներհամայնքային ճանապարհների ընդհանուր երկարությունը 28 կմ է, որոնք ժամանակ առ ժամանակ ծածկվում են ջրափոսերով և դառնում դժվար անցանելի՝ ստեղծելով լրացուցիչ դժվարություններ և անհարմարություններ հետիոտների և տրանսպորտային միջոցների համար:

Նպատակը – Ներհամայնքային ճանապարհները բերել բարեկարգ վիճակի՝ վերացնելով ջրափոսերը և դարձնելով անցանելի ու հարմարավետ տարվա բոլոր եղանակներին:

խնդիր – Կատարել համայնքի փողոցների խճապատում, հարթեցում: Աշխատանքները կատարել համայնքի բյուջեի միջոցներով, պարբերաբար, մոտ 1,5 մլն դրամ արժողությամբ:

արդյունքները – կբարեկարգվի համայնքի տարածքը, ճանապարհները, փողոցները կդառնան անցանելի մտարվա բոլոր եղանակներին:

ԾՐԱԳԻՐ 5

ԼՈՒՍԱՎՈՐՈՒԹՅԱՆ ԱՆՑԿԱՑՈՒՄ

Նկարագիրը – Դսեղը գիշերային ժամերին ընկղմվում է մթության մեջ, քանի որ համայնքի լուսավորության համակարգը գտնվում է ոչ բավարար վիճակում: Համայնքի միայն կենտրոնական մասն է լուսավորվում, այն էլ ոչ բոլոր լուսատուներն են սարքին վիճակում: Այդ պատճառով տեղաբնակների և համայնքի զբոսաշրջիկների համար երեկոյան և գիշերվա ժամերին առաջանում են դժվարություններ տեղաշարժման հետ կապված:

Ուղղորդումներ –

- նպաստել համայնքի կողմից մատուցվող ծառայությունների որակի բարձրացմանը
- բարելավել համայնքի բնակիչների սոցիալ-տնտեսական պայմանները

Խնդիր –

- պատվիրել նախագծա-նախահաշվային փաթեթ
- դիմել դոնոր կազմակերպությունների
- կատարել աշխատանքները:

արդյունքները –

- լուսավորված համայնք
- համայնքի 2200 բնակիչներ, հազարավոր զբոսաշրջիկներ տեղաշարժվում են հեշտ և անվտանգ:

ԾՐԱԳԻՐ 6

ԹՈՒՄԱՆՅԱՆ 150-ԱՄՅԱԿ

Նկարագիրը – Քանի որ 2019թ. Թումանյանի 150-ամյակն է, հայտարարել թումանյանական շաբաթ և մեկ շաբաթ անընդմեջ թումանյանական թեմաներով միջոցառումներ անցկացնել համայնքում: Մեկ օրը նվիրել Թումանյանի հեղինակած խաղերի՝ ,Հնարամիտ հովիվը, ,Հայոց գետերը, անցկացմանը:

նպատակը –

- նպաստել Թումանյան երկույթի մասսայականացմանը /որպես գրող, հրապարակախոս, քաղաքացի, մեծ հայ/
- բարելավել համայնքի բնակիչների սոցիալ-տնտեսական պայմանները:

խնդիրները-

- առաջարկել համայնքի կառույցներին /դպրոց, մանկապարտեզ, թանգարան, մշակույթի տուն/ նախապատրաստել և անցկացնել միջոցառումներ
- թանգարանի բակում կազմակերպել խաղերը և հաղթողներին հանձնել մրցանակներ

արդյունքները –

- Թումանյանին ըստ արժանվույն գնահատում
- համայնքում մշակույթի զարգացում:

ԾՐԱԳԻՐ 7

ՀԱՆՂԻՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՍՐԱՀԻ ՀԻՄՆՈՒՄ

նկարագիրը – Դսեղ համայնքի բնակիչները բազմիցս դիմել են Դսեղի համայնքապետարան՝ համայնքում հանդիսությունների սրահ բացելու խնդրանքով: Տնային պայմաններում հանդիսությունների կազմակերպումը կապված է որոշակի դժվարությունների հետ՝ տարածքի, գույքի, սպասքի և այլն: Նաև պետք է հաշվի առնել միջոցառման գեղագիտական կողմը՝ սրահում կարելի է ամեն ինչ կազմակերպել ճաշակով և գեղեցիկ: Հանդիսությունների սրահի համար նախատեսվում է մանկապարտեզի երկրորդ մասնաշենքը, որը վերանորոգման խնդիր ունի:

նպատակը – նպաստել բնակիչների կենցաղ- սպասարկման ծառայությունների բարելավմանը

խնդիրները-

- ըստ նախահաշվի իրականացնել վերանորոգումը, դիմելով դոնորների, բարերարների

- ձեռք բերել անհրաժեշտ գույք և սպասք և կահավորել սրահը

արդյունքները –

- բնակիչները կունենան վերանորոգված, կահավորված հանդիսությունների սրահ
- մարդիկ կազատվեն ավելորդ կազմակերպչական դժարություններից:

ԾՐԱԳԻՐ 8

ԿԱՐԻ ԱՐՏԱԴՐԱՄԱՍԻ ՀԻՄՆՈՒՄ

Նկարագիրը – Այս մասնավոր ներդրումային ծրագրով նախատեսվում է Դսեղում հիմնել կարի փոքր արտադրամաս, որտեղ կարտադրվեն անկողնու սպիտակեղեն, սփռոցներ և անձեռոցիկներ: Պատրաստի արտադրանքը կափտակավորվի և կփաթեթավորվի: Կատարվի նաև հագուստի չափսերի փոփոխություն, որի համար այսօր դսեղցին ստիպված հասնում է Վանաձոր: Հեռանկարում կկարվեն գիշերային և ներքնազգեստներ: Կատարվի և կկարվեն նաև մանկապարտեզի սաների համար տոնական հանդեսների զգեստներ, պարային խմբի երեխաների համար պարային տարագ, դպրոցականների համար աշակերտական համազգեստ: Մինչ օրս այս ամենը պատվիրվում է քաղաք Վանաձորում:

Ներդրումների բաշխվածք		Ներդրող		Դոնոր	
Պետություն					
Ընդամենը		20%		30%	
50%	100%				
400,000		600,000		1,000,000	
2,000,000					

Նպատակը –

- Կարի արտադրամասի հիմնումը կնպաստի համայնքում աշխատատեղերի ստեղծմանը,
- դսեղցին հնարավորություն կունենա գնային մատչելիությամբ ձեռք բերել վերոնշյալ որակյալ ապրանքատեսակները տեղում

խնդիրները-

- դիմել դոնոր կազմակերպությունների
- ձեռք բերել անհրաժեշտ գույք և նյութեր
- կազմակերպել արտադրությունը և վաճառքը

արդյունքները –

- հետագայում՝ կընդլայնվի արտադրությունը՝ մեծացնելով աշխատատեղերի քանակը,
- համայնքի զարգացում:

2.4. Համայնքի ֆինանսական իրավիճակի նկարագրություն և ֆինանսական կանխատեսումները

		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Գույքահարկ շենքերի և շինությունների համար	155,7	157,9	160,7	160,7	167,3
2.	Գույքահարկ փոխադրամիջոցների համար	5005,8	5025,8	5105,3	5113,2	5123,5
3.	Հողի հարկ	7936,7	7942,7	7945,2	7959,7	7990,7
4.	Տեղական տուրքեր	490,0	514,0	514,0	538,0	538,0
5.	Դոտացիաներ պետական բյուջեից	35271,1	35271,1	35271,1	35271,1	35271,1
6.	Գույքի վարձակալությունից եկամուտներ	1100,0	1100,0	1110,0	1120,0	1150,0
7.	Այլ եկամուտներ	3000,0	3050,0	3060,0	3085,0	3092,0
	Ընդամենը եկամուտներ	52959,5	53062,7	53166,3	53248,7	53333,6

		2017	2018	2019	2020	2021
1.	Ընդհանուր բնույթի հանրային ծառայություններ	28515,0	28515,0	30000,0	30000,0	30000,0
2.	Տնտեսական հարաբերություններ	250,0	250,0	250,0	260,0	260,0
3.	Շրջակա միջավայրի պաշտպանություն	3000,0	2400,0	2400,0	2600,0	2600,0
4.	Կոմունալ ծառայություն	140,0	150,0	150,0	150,0	160,0
5.	Հանգիստ	830,0	830,0	840,0	840,0	840,0
6.	Սոցիալական պաշտպանություն	2100,0	2000,0	2000,0	2150,0	2200,0
7.	Կրթություն	5500,0	5500,0	5750,0	5730,0	5740,0
8.	Սոցիալական պաշտպանություն	2300,0	2000,0	2200,0	2200,0	2100,0
	Ընդամենը ծախսեր	42635,0	41395,0	43340,0	43930,0	43900,0

2.5. Զարգացման խոչընդոտներ և դժվարություններ

Դսեղ համայնքի առջև ծառացած հիմնական խնդիրները հետևյալն են.

- Գերեզմանատան ցանկապատի բացակայություն
- Միջնադարյան գերեզմանոցի ցանկապատի բացակայություն
- Ներհամայնքային ճանապարհների վերանորոգման խնդիր
- Եկեղեցու տարածքի բարեկարգման խնդիր
- Գյուղ. տեխնիկայի պակաս և կաթի վերամշակման կետի բացակայություն
- Մարզասրահի բացակայություն
- Լուսավորության անցկացման խնդիր
- Կոյուղու բացակայություն
- Ոռոգման ցանցի բացակայություն
- Հակակարկտային կայանի բացակայություն

- Հրապարակի և հարակից մանկական խաղահրապարակի բարեկարգման խնդիր
- Հակահրդեհային համակարգի բացակայություն:

Այս խնդիրների լուծման ճանապարհին հանդիպած դժվարությունները կապված են ֆինանսական և տարածքային խնդիրների հետ: Հնգամյա զարգացման ծրագիրն իրականացնելիս համայնքը ակտիվորեն կհամագործակցի տեղական և միջազգային դոնորների, տեղացի և արտասահմանյան բարերարների հետ:

2.6. Համայնքի ուժեղ և թույլ կողմերի, հնարավորությունների և սպառնալիքների (ՈւԹՀՄ) վերլուծություն

ՈՒՏԵՄ (SWOT) ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՈՒԺԵՂ ԿՈՂՄԵՐԸ	ՀՆԱՐԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
1. Ամենայն հայոց բանաստեղծ Հովհաննես Թումանյանի ծննդավայրը լինելը եւ նրա տուն-թանգարանի առկայությունը, 2. Դսեղ գյուղի աշխարհագրական դիրքը, բնակլիմայական պայմանները, 3. պատմական նշանավոր եւ հարուստ հուշարձանների առկայությունը, 4. Ծովերե գեղատեսիլ լճի առկայությունը 5. հանգստի համար բնական բարենպաստ պայմանների առկայությունը 6. միջնակարգ դպրոցի կրթական բարձր մակարդակը, 7. արվեստի եւ մարզային խմբակների առկայությունը, 8. անտառների առկայությունը	1. Համայնքը ներկայացնել որպես տուրիստական պոտենցիալ ունեցող վայր և գրավել տուրիստական գործակալների ուշադրությունը, 2. Դսեղը Հայոց մեծ բանաստեղծի 150-ամյակին ընդառաջ վերածել գրական և մշակութային միջոցառումների օրրանի, 3. Խմելու ջրի բավարար վիճակ

9. գյուղում ավանդական միջոցառումների /Թումանյանական օրեր, Եվրոպայի ժառանգության օրեր և այլն/ անցկացումը, 10. տիկնիկային թատրոնների միջազգային ամենամյա փառատոնի անցկացումը, համայնքի միջազգայնորեն ճանաչումը, 11. զբոսաշրջային ենթակառուցվածքների առկայություն 12. հյուրատներ 13. գազաֆիկացման համակարգի առկայություն 14. մատչելի գնային համակարգով գործող առևտրի սրահներ 15. աղբահանության մեխանիզմի առկայություն 16. հեծանվային ճամբար 17. Դսեղի այցելուների կենտրոն 18. մանկական խաղահրապարակ 19. հացի փուռ 20. անվճար մանկապարտեզ	
ՀԱՄԱՅՆՔԻ ԹՈՒՅԼ ԿՈՂՄԵՐԸ 1. աշխատատեղերի պակաս 2. գյուղատնտեսական հողերի անմշակ լինելը	ՄՊԱՌՆԱԼԻՔՆԵՐԸ 1. գյուղնշանակության հողերի դեգրադացումը 2. տարերային աղետների ռիսկ

3. <i>ռոռզման ջրի բացակայությունը</i>	
4. <i>կոյուղու բացակայությունը</i>	
5. <i>էլեկտրոսպասարկման որակի ցածր մակարդակ</i>	
6. <i>հակակարկտային կայանների բացակայություն</i>	
7. <i>հակահրդեհային համակարգի բացակայություն</i>	

3. Նպատակների սահմանում և գործողությունների պլանավորում

3.1. Համայնքի զարգացման տեսլական

Դսեղ դարձնել բարգավաճող համայնք, զարգացած ենթակառուցվածքներով բնակավայր, որտեղ բնակիչները կապրեն ապահով ու բարեկեցիկ կյանքով և իրենց տեր ու պատասխանատու կզգան համայնքի նկատմամբ: Ապահովվել Դսեղ համայնքի սոցիալ-տնտեսական աճը, համայնքը դարձնել միջազգային տուրիզմի և էկոտուրիզմի զարգացման կենտրոն: Որակյալ ծառայություններ մատուցել համայնքի բնակչությանը և Դսեղը դարձնել բարեկեցիկ և ներդրումների համար մրցունակ:

3.2. Համայնքի զարգացման անմիջական նպատակներ

Նպաստել համայնքի կայուն զարգացմանը, նոր աշխատատեղերի ստեղծմանը: Բարձրացնել համայնքի բյուջեի եկամուտների հավաքագրումը, նպատակային օգտագործել բյուջեի միջոցները, բարձրացնել բնակչությանը մատուցվող ծառայությունների մակարդակը, ապահովել համայնքի կրթության, մշակույթի, սպորտի, գյուղատնտեսության և մյուս բնագավառների նպատակային գործունեությունը:

Բարենպաստ պայմաններ ստեղծել ներդրումային դաշտը ընդլայնելու, նոր ֆինանսասական միջոցներ ներգրավելու համար: Խթանել զբոսաշրջության զարգացմանը, համայնքի գեղագիտական միջավայրի բարելավմանը: Ապահովել համայնքապետարանի արդյունավետ գործունեությունը, ընդունած որոշումների թափանցիկությունն ու հրապարակայնությունը: Նպաստել համայնքի կայուն և համաչափ զարգացմանը:

Հետևողականորեն, բարեփոխումների իրականացման, ծրագրերի ներդրման ճանապարհով բարելավել համայնքի բնակչության սոցիալ-տնտեսական պայմանները, համայնքում ստեղծել բարոյահոգեբանական առողջ մթնոլորտ, համայնքի կառավարմանը մասնակից դարձնել ավելի մեծ թվով բնակիչների:

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրի հիմնական նպատակներն են՝

- Բարելավել համայնքի ֆինանսական դրությունը՝ իրականացնելով հարկային պարտավորությունների, տեղական տուրքերի ու վճարների գանձման արդյունավետ քաղաքականություն
- Բարելավել կրթական, սպորտային և մշակութային ոլորտի գործունեությունը՝ մշտապես հարստացնելով նրանց նյութատեխնիկական բազան:
- Համայնքում ստեղծել աշխատատեղեր՝ տուրիզմի հնարավորությունները ռացիոնալ օգտագործելով:
- Դոնոր կազմակերպությունների, հասարակական և բարեգործական կազմակերպությունների, բարերարների ներգրավմամբ ու նախաձեռնություններով իրականացնել բարեփոխումներ՝ նպաստելով համայնքի սոցիալ-տնտեսական զարգացմանը
- Խթանել ձեռներեցությունը՝ այն սերտորեն կապելով համայնքի տնտեսական զարգացման հետ:
- Նպաստել բնության և շրջակա միջավայրի պահպանությանը, աջակցելով պատմամշակութային հուշարձանների վերականգնման, վերանորոգման աշխատանքներին, իրականացնելով համայնքի աղբահանության, կանաչապատման, բարեկարգման աշխատանքներ:
- Ապահովվելով համայնքի բնակիչների սոցիալական պաշտպանությունը՝ աջակցել անապահով ընտանիքներին:
- Խթանել գյուղատնտեսության զարգացմանը՝ ձեռք բերելով գյուղ.տեխնիկա:
- Խթանել համայնքում ծնելիությունը՝ խրախուսելով ծննդաբերող մայրերին:
- Աջակցել քաղ. պաշտպանության ծրագրերի անցկացմանը համայնքում:
- Աջակցել բնակչության առողջության պահպանման և բարելավման ծրագրերի անցկացմանը:

4. ՀՀԶԾ ֆինանսավորում

Համայնքի հնգամյա զարգացման ծրագրում ընդգրկված ծրագրերը կիրականացվեն համայնքի բյուջեից, նվիրատություններից, ներքին պաշտոնական դրամաշնորհներից, արտաքին պաշտոնական դրամաշնորհներից, դոնոր կազմակերպություններից և այլ բարերարներից ստացված ֆինանսական միջոցների հաշվին: